

Таким чином, підприємству для фінансового забезпечення інвестиційного проекту, вигідніше буде використати позиковий капітал за рахунок залучення фінансового лізингу, ніж за рахунок залучення банківського кредиту.

Висновок або наукова новизна. Для оновлення основних засобів підприємства можуть застосовувати як власні, так і залучені джерела фінансування. Для економічного обґрунтування залучення позикових коштів з метою фінансування господарської діяльності необхідно зіставляти ціну позикового джерела.

Перелік посилань:

1. Відтворення основних і оборотних коштів / [М. Герасимчук, В. Бурлака, І. Галиця та ін.]. – К. : Інститут економіки НАН України, 2002. – 207 с.
2. Гузенко Е. Инвестиционная политика воспроизводства основных фондов на предприятиях Украины / Е. Гузенко // Економіка, Фінанси, Право. – 1998. – № 4. – С. 22-30.
3. Доценко Н. С. О кризисе процесса воспроизводства основного капитала промышленных предприятий [Електронний ресурс] / Н. С. Доценко // БИЗНЕСИНФОРМ. – 2009. – № 7. – С. 23-25. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Bi/2009_7/23-25.pdf
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Оперативна статистична інформація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
5. Колеснік Я. В. Відтворення основних засобів: види, форма та джерела фінансування / Я. В. Колеснік // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. – 2009. – № 2. – С. 130-133.
6. Онисько С. М. До проблематики формування та відтворення основних засобів на сільськогосподарських підприємствах / С. М. Онисько, Т. О. Шматковська, О. Г. Агрес // Держава та регіони: Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 2. – С. 139-145.
7. Алескерова Ю.В. Кредитне забезпечення відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук 08.06.01 / Ю.В. Алескерова. / Національний науковий центр „Інститут аграрної економіки” Української академії аграрної наук. – К., 2008. – 25 с.
8. Мазуркевич І. Особливості відтворення основних засобів на підприємствах у ринкових умовах / І. Мазуркевич // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 4. – С. 58–61.
9. Фукс А.Є. Амортизація і оновлення основного капіталу: теорія і практика. – К.: КНЕУ, 1996. – 160 с.
10. Юшко С. В. Про стан та проблеми інвестування сільськогосподарського виробництва / С. В. Юшко // Вісн. ХНАУ. Серія : економіка АПК і природокористування. – 2001. – № 2. – С. 146-152.

Стаття надійшла: 15.01.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Шемаєва Л.Г.

УДК:657.3
М 210

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Головко О.Г., канд.екон.наук, доцент

Ковальов О.Є.

Харківський інститут банківської справи

Університету банківської справи Національного банку України

Губарев О.О., канд.екон.наук, доцент

Харківська державна академія культури

Анотація. Післякризовий період в економіці України створює для підприємств нові, більш конкурентні умови господарювання. До цих умов треба пристосовуватись, адаптувати усі системи підприємства, перетворити їх так, щоб суб'єкт господарювання ефективно функціонував і розвивався.

Фінансова стійкість – це комплексне поняття, яке перебуває під впливом різних фінансово-економічних процесів. Визначення межі фінансової стійкості підприємств має істотне практичне значення і належить до найважливіших економічних проблем в умовах переходу до ринку, тому що, недостатня стійкість суб'єктів господарювання в Україні багато в чому є причиною неплатежів, обсяг яких постійно зростає.

Стаття присвячена рішення актуальній проблемі – аналізу та пошуку напрямків підвищення ефективності системи управління фінансовою стійкістю підприємства. Об'єктом дослідження є фінансова стійкість підприємства, предметом дослідження – теоретико-методичні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства. Метою статті є аналіз підходів до визначення сутності та оцінки

фінансової стійкості підприємства, а також розробка рекомендацій для покращення фінансового стану ТОВ «Нью Системс АМ». Для досягнення мети вирішено основні задачі: вивчено теоретичні основи фінансової стійкості та методичні підходи її аналізу; визначено заходи з вдосконалення управління фінансовою стійкістю підприємства.

Методи дослідження - системний підхід, методи економічного та фінансового аналізу, методи порівняння.

Основні результати дослідження: визначено теоретико-суттєву характеристику фінансової стійкості підприємства; запропоновано нове визначення поняття фінансової стійкості підприємства; проаналізовано методи оцінки фінансової стійкості підприємства; проведено аналіз фінансової стійкості ТОВ «Нью Системс АМ»; запропоновано шляхи підвищення фінансової стійкості ТОВ «Нью Системс АМ».

Ключові слова: підприємство, фінансова стійкість, фінансовий аналіз, показники фінансової стійкості, тривимірний показник.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших задач підприємства є забезпечення його стабільного розвитку та його фінансової стійкості. Фінансова стійкість передбачає здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками. Від фінансової стійкості підприємств залежить їх спроможність оновлювати техніку та технологію, формувати резерв виробничих потужностей, запаси товарно-матеріальних цінностей тощо. Тобто, фінансова стійкість здатна забезпечити життєздатність підприємств, їх конкурентоспроможність та можливість розвитку як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню фінансової стійкості підприємства присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних науковців, що обґрунтували теоретичні та методичні аспекти цього питання, таких як Бланк І.О., Бріггем С.Ф., Ван Хорн Д.К., Шеремет А.Д., Хелферт Е. та ін. Вирішення цієї проблеми також знайшло відображення в роботах українських дослідників Орехової К.М., Поддєрьогіна А.М., Коробова М.Я., Базилінської О.Я., Кизима М.О., Савицької Г.В., Ковальова В.В., Терещенка О.О., Тридіда О.М. та ін.

Невирішені складові загальної проблеми. Останнім часом багато робіт присвячено вивченню сутності та аналізу фінансової стійкості підприємства, але кожен із авторів пропонує різні підходи до визначення цього поняття, застосовує різні методи оцінки. Не існує чітко визначеного поняття «фінансової стійкості» та неоднозначно визначено систему методів оцінки, яка була б загально прийнятною для підприємств.

Формування цілей статті. Метою статті є аналіз підходів до визначення сутності та оцінки фінансової стійкості підприємства, а також розробка рекомендацій для покращення фінансового стану ТОВ «Нью Системс АМ».

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах економіки господарюючі суб'єкти самостійно планують і здійснюють фінансово-економічну діяльність. Основний акцент при цьому спрямований на забезпечення стабільності і прогнозування можливостей економічного зростання, що неможливо без визначення такої характеристики, як фінансова стійкість.

В результаті дослідження було встановлено, що в фінансово-економічній літературі відсутній єдиний підхід до визначення поняття «фінансова стійкість підприємства». На основі аналізу визначень фінансової стійкості можна зробити висновок, що одні з них мають неточності, інші вказують лише на окремі характеристики. Для більшої наочності розіб'ємо авторів на групи за тими ознаками, на які вони робили акцент у своїх визначеннях.

До першої групи можна віднести авторів, що приділяють найбільшу увагу умовам, за яких може бути досягнуто стану фінансової стійкості. До них можна віднести наступних авторів: Шеремет О.О. [1], Родіонову В.М., Федотову М.А. [2], Мельник М.В. [3], Бланк І. [4]. Недоліком визначень цих авторів можна назвати те, що не зазначені можливості та переваги підприємства, що є фінансово стійким.

До другої групи можна віднести авторів, що зазначають тільки ознаки фінансової стійкості, не приділяючи при цьому увагу умовам її досягнення та наслідкам. До авторів цієї групи віднесемо Савицьку Г.В. [5], Коробова М.Я. [6].

До третьої групи віднесемо авторів, які ототожнюють поняття «фінансова стійкість» з поняттям «платоспроможність» та «фінансова незалежність»: Цал-Цалко Ю.С. [7], Кривицька О.Р. [8], Ізмайлова К.В. [9], Белікова Т.В. [10].

Грунтуючись на загальних думках економістів, пропонуємо під фінансовою стійкістю розуміти багатофакторну категорію, що характеризує фінансовий стан підприємства і перебуває під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, визначає оптимальне співвідношення структури активів та пасивів, що, в свою чергу, забезпечує здатність підприємства виконувати свої зобов'язання та сприяти подальшому розвитку.

Як було відмічено вище велика кількість теоретичних досліджень вказують на комплексність та багатогранність економічної категорії «фінансова стійкість підприємства», яка поєднує постійність та стабільність функціонування підприємства. Але методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства не є уніфікованими та знаходяться в полі уваги як вітчизняної, так і зарубіжної науки та практики. Сучасні

методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості різняться напрямками фінансово-аналітичних розрахунків, ступенем їхньої деталізації, нормативними значеннями фінансових показників. Окремі автори розглядають різні групи фінансових показників.

Так, Ковальов В.В., Патров В.В. та Биков В.А. при аналізі фінансової стійкості підприємства рекомендують використовувати систему показників, які характеризують його майновий потенціал, ліквідність, платоспроможність, фінансову незалежність, ділову активність, прибуток та рентабельність, положення на ринку цінних паперів [11].

Гриньова В.М. та Коюда В.О. відмічають, що найбільш інформативними показниками, які характеризують фінансову стійкість підприємства є показники фінансової незалежності, ліквідності, ділової активності та рентабельності [12].

Базилінська О.Я. вважає, що основне завдання фінансової стійкості полягає у визначенні фінансової спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів (зовнішніх, внутрішніх та непередбачуваних), що впливають на фінансовий стан. Аналіз фінансової стійкості підприємства можна розподілити на два етапи: оцінювання фінансової стійкості – розрахунок відносних та абсолютних показників, що ґрунтуються на порівнянні активів та їх джерел фінансування; оцінювання запасу фінансової стійкості – аналіз критичного обсягу реалізації, зони безпеки, операційного та фінансового левериджу [13].

Аналіз методик оцінки фінансової стійкості, наведений в різних джерелах, показав наступне:

- для аналізу фінансової стійкості підприємства застосовуються західні методики, які прийнятні в країнах з розвинутою ринковою економікою, але не адаптовані до вітчизняної системи обліку та звітності;
- більшість розглянутих методик схожі між собою за системою показників та методами їх розрахунку;
- відмінність методик полягає в наступному: до стандартної системи показників додається окремий показник, що висловлює точку зору конкретного автора.

Об'єктом дослідження було обране підприємство ТОВ «Нью Системс АМ», основним видом економічної діяльності якого є здійснення оперативного та періодичного технічного обслуговування повітряних суден. Підприємство також надає в оренду власне нерухоме майно, машини та устаткування, здійснює технічні випробування та дослідження [14]. Проведено аналіз показників фінансової стійкості підприємства за показниками, що наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 - Показники фінансової стійкості ТОВ «Нью Системс АМ» у 2012 р.

Показник	На початок року	На кінець року	Зміни (+/-)	Нормативне значення
Коефіцієнт фінансової автономії	-0,08	-0,11	-0,03	> 0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	-11,87	-9,11	2,76	< 2
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	1,08	1,11	0,03	< 0,5
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	1,1	1,16	0,06	–
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	-12,85	-10,1	2,75	–
Показник фінансового левериджу	-12,87	-10,11	2,76	< 0,25
Оборотність коштів у розрахунках, оборотів	2,28	2,39	0,12	–
Час обороту коштів у розрахунках, днів	158,21	150,41	-7,8	–
Оборотність запасів, оборотів	26,87	24,25	-2,62	–
Час обороту запасів, днів	13,4	14,85	1,45	–
Час обороту кредиторської заборгованості, днів	1 289,29	1 428,66	139,37	–
Тривалість операційного циклу, днів	171,61	165,25	-6,35	–
Тривалість фінансового циклу, днів	-1 117,69	-1 263,41	-145,72	–
Поточна платоспроможність	-445 964,00	-457 296,00	-11 332,00	–

Серед показників фінансової стійкості першим проаналізуємо коефіцієнт фінансової автономії. Значення цього показника на у 2012 році було від'ємним, що фактично вказує на відсутність фінансової самостійності підприємства. ТОВ «Нью Системс АМ» не має власних коштів, щоб розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Зниження коефіцієнта фінансової автономії на 0,03 одиниці означає поглиблення фінансової залежності у звітному році. Отже, фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати як надзвичайно нестійкий, оскільки заборгованість підприємства перевищує суму його активів.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим показником до коефіцієнту фінансової автономії. Цей показник має від'ємне значення як на початок, так і на кінець 2012 року, тому будь-яке співставлення розра-

хованого значення з нормативним буде нелогічним, оскільки нормативне значення є адекватним лише за додатних значень коефіцієнту. Так само і для коефіцієнта фінансової автономії. Тим не менш, з від'ємного значення коефіцієнту фінансової залежності робимо висновок, що підприємство є повністю фінансово залежним, а зі збільшення цього значення на 2,76 у звітному році впливає подальше поглиблення фінансової залежності. Значення коефіцієнту концентрації позикового капіталу, коефіцієнту співвідношення позикових та власних коштів, а також коефіцієнту структури довгострокових вкладень у 2012 році підтверджують зроблені висновки.

Значення показника фінансового левериджу у 2012 році також від'ємне, що не дозволяє його значення співставляти з нормативом. Можна лише зробити висновок, що ризик фінансової стійкості підприємства є надмірно високим. Збільшення показника фінансового левериджу у звітному році на 2,76 свідчить про подальше погіршення фінансової стійкості.

Зазначимо, що у звітному році збільшилася оборотність коштів у розрахунках на 0,12, що призвело, незважаючи на зниження оборотності запасів на 2,62, до скорочення у звітному році тривалості операційного циклу на 6,35 дня, що фактично означає інтенсифікацію операційної діяльності і є позитивною тенденцією. Час обороту кредиторської заборгованості настільки великий, що тривалість фінансового циклу у 2012 році була від'ємною. Значення тривалості фінансового циклу -1 263,41 дня означає, що підприємство розраховується з постачальниками товарів і послуг у середньому із затримкою 1 263,41 дня після надходження коштів за реалізовану продукцію (надані послуги). Протягом звітного року спостерігається зниження тривалості фінансового циклу, що свідчить про погіршення фінансової дисципліни підприємства.

Показник поточної платоспроможності підприємства на кінець звітного року має від'ємне значення, що означає поточну неплатоспроможність підприємства. Слід зазначити, що у 2012 році спостерігається подальше зниження значення цього показника, що вказує на кризу поточної неплатоспроможності підприємства.

Для більш повної оцінки рівня фінансової стійкості скористаємося загальновідомою методикою визначення тривимірного показника фінансової стійкості підприємства (табл.2).

Таблиця 2 - Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Нью Системс АМ» за тривимірним показником, тис. грн.

Показники	На початок року	На кінець року
Джерела власних коштів	-34 885,00	-45 946,00
Необоротні активи	343 206,00	349 399,00
Наявність власних оборотних коштів	-378 091,00	-395 345,00
Довгострокові кредити і позикові кошти	378 298,00	404 404,00
Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат	207	9 059,00
Короткострокові кредити коштів та позикові кошти	69 871,00	59 452,00
Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат	70 078,00	68 511,00
Загальна величина запасів і витрат	5 766,00	4 038,00
Надлишок (недолік) власних оборотних коштів	-383 857,00	-399 383,00
Надлишок (недолік) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат	-5 559,00	5 021,00
Надлишок (недолік) загальної величини основних джерел формування запасів і витрат	64 312,00	64 473,00
Тривимірний показник типу фінансової стійкості	(0;0;1)	(0;1;1)

Відповідно до отриманих значень, підприємство на початку 2012 року знаходилося у нестійкому (передкризовому) фінансовому стані, але протягом звітного року фінансовий стан дещо покращився і на кінець 2012 року його можна було охарактеризувати як нормальний. Це стало можливим за рахунок залучення додаткових довгострокових позикових коштів.

Таким чином, під час аналізу головних фінансових показників діяльності ТОВ «Нью Системс АМ» ми зіткнулися зі специфічним значенням деяких показників, а саме з їх від'ємним значенням, що пояснюється від'ємним значенням розділу I пасиву балансу підприємства і спричиняє викривлення результатів розрахунків за різними методиками. Так, за методикою, запропонованою Міністерством економіки України у «Методичних рекомендаціях щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства», досліджуване підприємство у 2012 році є фінансово нестійким з негативними тенденціями у бік поглиблення нестійкого стану, а за методикою розрахунку тривимірного показника у 2012 році визначається протилежна тенденція до покращення, що пояснюється виходом наприкінці 2012 року підприємства на нормальну фінансову стійкість.

Для покращення рівня фінансової стійкості ТОВ «Нью Системс АМ» необхідно виокремити внутрішні та зовнішні напрямки підвищення фінансової стійкості. До внутрішніх напрямків варто віднести:

– підвищення ефективності управління активами та пасивами підприємства, що дасть змогу посилювати контроль за матеріальними й фінансовими потоками, а також враховувати ефективність використання власних та позичених коштів [15].

– стимулювання збільшення частки оборотних активів у структурі балансу. Основними напрямками є збільшення обсягів діяльності при одночасному прискоренні оборотності оборотних активів, виявлення незадіяних активів та їх реалізація або здача в оренду, раціональне використання власного оборотного капіталу, недопущення його вилучення в необоротні активи, прострочену і нереальну до стягнення дебіторську заборгованість.

– реструктуризація проблемної заборгованості (проведення факторингових та форфейтингових операцій). Дослідження моделей кредитування підприємств з використанням факторингових та форфейтингових операцій та існуючих підходів щодо сутності та особливостей цих банківських послуг свідчать про недосконалість механізмів розвитку цих операцій та необхідність їх поліпшення з метою ефективного впровадження в практику банківського фінансування суб'єктів господарювання [16].

Зовнішні напрями носять більш ширший спектр дій і їх реалізація покладена в першу чергу на органи державної влади. До них необхідно віднести:

- удосконалення механізму державного фінансово-кредитного сприяння суб'єктам підприємництва;
- податкове стимулювання легалізації тіньових доходів;
- започаткування практики субсидіювання процентних ставок за кредитами, що надаються на купівлю товарів вітчизняного виробництва;
- започаткування практики субсидіювання процентних ставок за кредитами, що надаються на купівлю товарів вітчизняного виробництва [16].

Запропоновані рекомендації, щодо вдосконалення процесів управління фінансовою стійкістю підприємства дозволять збільшити ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.

Висновок. Таким чином, фінансова стійкість характеризується станом суб'єкта господарювання, при якому воно здатне вільно маневрувати грошовими коштами та забезпечувати безперервність своєї діяльності, що досягається певним співвідношенням власних та позикових оборотних коштів та гарантує підприємству платоспроможність, економічну незалежність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику. Тому важливо правильно здійснювати управління фінансовою стійкістю, згідно проведеного аналізу та на основі отриманих показників і рекомендацій.

Перелік посилань:

1. **Шеремет А.Д.** Методика фінансового аналізу: Учебное пособие / Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. – М.: ИНФРА-М. – 2000. – 208 с.

2. **Родионова В.М.** Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / В.М. Родионова, М.А. Федотова. – М.: Перспектива, 1995. – 98 с.

3. **Мельник Г.Г.** Методи та моделі оцінки фінансової стійкості підприємств регіону в антикризовому управлінні / Мельник Г.Г. // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – №3 (25). – С.108-111.

4. **Бланк И.А.** Финансовый менеджмент: Учебный курс / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр; Эльга, 2001. – 528 с.

5. **Савицька Г. В.** Економічний аналіз діяльності підприємства / Г.В. Савицькая – К.: Знання, 2004. – 654 с.

6. **Коробов М.Я.** Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: [Навч. посібн.] / Коробов М.Я. [3-тє вид.] – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. – 294 с.

7. **Цал-Цалко Ю.С.** Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навчальний посібник / Цал-Цалко Ю.С.. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: ЦУЛ, 2002. – 360 с.

8. **Кривицька О.Р.** Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О.Р. Кривицька. // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 138-143.

9. **Ізмайлова К.В.** Фінансовий аналіз: навч. посіб. / К.В. Ізмайлова. – К.: МАУП, 2000. – 148с.

10. **Белікова Т.В.** Оцінка фінансового стану підприємств побутового обслуговування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05 / Т.В. Белікова. – Х., 2006. – 20с.

11. **Ковалев В.В.** Как читать баланс / В.В. Ковалев, В.В. Патров, В.А. Бьков. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 670 с.

12. **Гриньова В.М.** Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / В.М. Гриньова, В.О. Коюда. – [3 вид.]. – Д “ІНЖЕК”, – 2004. – 432 с.

13. **Базілінська О.Я.** Фінансовий аналіз: теорія та практика: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.Я. Базілінська – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

14. **Міжнародний аеропорт «Харків» [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://hrk.aero>.**

15. **Бондаренко О.С.** Методологічні основи управління оборотними активами підприємств // Інвестиції. – 2008. – № 4. – С. 40-44.

УДК: 656.2.07: 005.6

М21:31

МАРКЕТИНГ ЯК КЛЮЧОВА ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Іванілов О.С., доктор екон. наук, професор

Гришко О.А., аспірант

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Анотація. В статті на основі проведеного дослідження обґрунтовано теоретичні положення щодо необхідності покращення процесу управління загальною якістю на залізничних підприємствах шляхом використання маркетингового менеджменту. У ході дослідження використані такі загальнонаукові методи, як структурно-логічний та системний аналіз, дедукція та індукція, синтез.

Доведено, що практичну реалізацію маркетингового управління на залізничних підприємствах можна умовно розділити на три рівні. На першому рівні - на рівні Державної адміністрації залізничного транспорту («Укрзалізниця») - формуються місія і загальні цілі організації управління якістю продукції зокрема, здійснюється маркетинговий аудит і аналіз, стратегічне планування господарської діяльності залізничних підприємств. На другому рівні різнопрофільних підприємств здійснюється стратегічне планування управління якістю, розробляються маркетингові стратегія і тактика, організовується управління маркетингом в рамках системи менеджменту організації. Третій рівень на рівні структурних підрозділів маркетингу відповідає управлінню маркетингом в класичному розумінні і включає традиційні етапи: аналіз ринкових можливостей, відбір цільових ринків, розробка комплексу маркетингу і реалізація маркетингових заходів.

Зроблено висновки, що маркетингове управління грає ключову роль в процесі управління якістю продукції і господарською діяльністю залізничних підприємств. По-перше, маркетингове управління забезпечує керівні методологічні принципи - маркетингову концепцію, яка передбачає орієнтацію стратегії залізничного підприємства на потреби споживачів. По-друге, маркетинг надає початкові дані для розробки стратегічного плану залізничного підприємства в цілому, допомагаючи виявити привабливі можливості ринку і дозволяючи оцінити потенціал організації. По-третє, в рамках кожного окремого підрозділу залізничного підприємства маркетинг допомагає розробляти стратегію виконання завдань.

Ключові слова: система менеджменту якості, маркетингове управління, залізничне підприємство.

Постановка проблеми. Згідно проголошеної «Концепції розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року» [1] пріоритетними завданнями розвитку залізничного транспорту є впровадження технологій перевізного процесу, орієнтованих на високу якість транспортних послуг; розширення комплексу сервісних послуг з урахуванням підвищення вимог користувачів до їх якісних характеристик, організація системи комплексного транспортного обслуговування; проведення гнучкої тарифної політики; впровадження комбінованих перевезень, інформаційних і логістичних технологій. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває удосконалення управління якістю і діяльністю залізничних підприємств на основі використання принципів менеджменту і маркетингу, що здійснюється за допомогою маркетингового управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням маркетингу та менеджменту на підприємстві присвячені наукові праці С.Андрєєва, О.Біловодської, А.Войчак, М.Єрмошенка, І.Жарської, О.Іванілова, С.Ілляшенка, М.Кірносова, М.Окландера, О.П. Чукурної, О. Яшкіної та ін. [2-11].

Невирішені складові загальної проблеми. Однак, враховуючи конкретну ситуацію та тенденції на транспортному ринку України, запропоновані авторами підходи потребують поглиблення та адаптації до умов функціонування вітчизняних підприємств залізничного транспорту.

Предмет і методи дослідження. Предметом дослідження виступає процес управління якістю на залізничних підприємствах, що передбачає використання маркетингового менеджменту як одного з інструментів забезпечення переходу залізничних підприємств на інноваційний шлях розвитку, підвищення їх конкурентоспроможності. У ході дослідження використані такі загальнонаукові методи, як структурно-логічний та системний аналіз, дедукція та індукція, синтез.

Мета статті - обґрунтування можливості покращення процесу управління загальною якістю на залізничних підприємствах шляхом використання маркетингового менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Якість як економічна категорія - це суспільна оцінка, що характеризує ступінь задоволення потреб у конкретних умовах споживання тієї сукупності властивостей, що явно